

واژه‌های قرضی

بانگاهی به مقاله «واژه‌های قرضی» مندرج در نامه فرهنگستان

محمد عابدی، منیژه ابوغبیش

در نامه فرهنگستان (دوره پنجم، شماره چهارم، شماره مسلسل ۲۰، آذر ۱۳۸۱)، مقاله‌ای با عنوان «واژه‌های قرضی» نوشته سیمادوالفقاری انتشار یافت که در آن واژه‌های قرضی در سه شهر اهواز، آبادان و مسجد سلیمان بررسی شده است. این واژه‌ها در محیط شرکت نفت از زبان انگلیسی و از طریق کارکنان آن شرکت وارد گویش شهرهای مذکور شده است. اما، حضور شرکت نفت به این شهرها محدود نبوده و آن شرکت در ناحیه‌های دیگری مثل بندرماهشهر، امیدیه، آغاجری، گچساران حضور فعال داشته و طبعاً در این نقاط نیز واژه‌هایی از زبان انگلیسی رایج در محیط کار به گویش محل راه یافته است. در این مقاله، به بررسی زبانی-اجتماعی واژه‌های قرضی در بندرماهشهر پرداخته شده است. چنان‌که در فهرست ملاحظه می‌شود، شماری از واژه‌ها که در بررسی سیمادوالفقاری نیز آمده در فهرست ما تکرار شده، که دلایل آن به شرح زیر است:

- تغییر آوایی از شهری به شهر دیگر: مقایسه شود واژه سمنت در فهرست ذوالفقاری با همین واژه در جدول شماره ۱؛

- تفاوت بار معنایی: مقایسه شود واژه چیتی در دو فهرست؛

- نوع و چگونگی ترکیب این‌گونه واژه‌ها با سایر واژه‌های فارسی یا حتی انگلیسی در گویش ماهشهری.

خاطر نشان سازیم که بسیاری از واژه‌های فهرست شده در مقاله ذوالفقاری، عیناً به

همان صورت، در گویش ماهشهری نیز وارد شده، که از نقل آنها خودداری شده است. شمار اندکی از واژه‌ها، مثل جالجیس به معنی «زمین شناس»، به دلیل ظاهراً معلوم و مشخص به گویش اهالی ماهشهر راه نیافته، که خود نمودار تفاوت‌هایی در نوع و میزان تأثیرگذاری مناسبات گوناگون حاکم در محیط شرکت نفت بر گویش محلی است.

ذیلاً سه فهرست به شرح زیر ارائه می‌شود:

فهرست شماره ۱ به واژه‌های قرضی، فهرست شماره ۲ به اسامی اماکن و محله‌های بندر ماهشهر و فهرست شماره ۳ به اسامی اماکن و محله‌های آبادان اختصاص دارد، که فهرست اخیر صورت مکمل فهرست خانم ذوالفقاری باید تلقی گردد.

در این فهرست اسامی محله‌های پریم و بُواردِه حذف شده است، به این دلیل که، بر طبق تذکر آقای کریم امامی (ذیل مقاله سیما ذوالفقاری، ص ۱۲۸)، این دو نام اصلی دو آبادی محلی است که شرکت نفت در آنجا شهرسازی کرده است. دیگر آنکه، علاوه بر وجه تسمیه کُفیشِه، سیکلین، نام یکی از محله‌های آبادان، را با توضیحی اصلاحی در فهرست درج کردیم.

فهرست شماره ۱

واژه‌های قرضی در گویش بندر ماهشهر

واژه	تلفظ	معنی کاربردی	اصل انگلیسی
آلارم	alarm	زنگ خطر	alarm
اُورِهال	averhal	تعمیرات اساسی	over haul
اُرت	ert	سیم اتصال به زمین (برق)	earth
اِسپانه / آچار اِسپانه	espane/ açar espane	آچار	spanner
اِسپِر	esper	زاپاس، یدکی	spare
اِسپکتور	espaktor	بازرس	inspector
اِسْتند	estand	تکیه‌گاه دوچرخه و موتورسیکلت	cycle stand
اِسْتیج	esteyj	داربست فلزی	stage
اِسْتیم	estim	بخار (صنعتی)	steam
اِل پَرِشِن	el perešen	لوله فشار قوی	high pressure
اِنج	enč	اینچ	inch
اِنجین	enjın	موتور (ماشین)	engine
اُرد	ord	دستور، فرمان	order
اُردِر	order	فرمان‌دهنده، آمر	order

اصیل انگلیسی	معنی کاربردی	تلفظ	واژه
trip	دفعه، مرتبه، بار، سرویس	tirip	تیرپ
trick	برق، روشنائی	tirik	تیریک
training school	مرکز آموزشی	triling skool	تیریلینگ اسکول
tape	نوارچسب	teyp	تیپ
test lamp	فازمتر	teys lamp	تیس لامپ
tunnel	خانه‌های تونلی شکل، تونل مانند	tooneli/ tooneliya	تونلی / تونلیا
fence	توری فلزی مخصوص حصار باغ و محوطه	jali/ žali	جالی / ژالی
jack body truck (compressor truck)	کامیون کمپرسی	jak bodi	جک بودی
general office	دفتر مرکزی	jeneral hafiz/ hafiz	جنرال خفیز / حافیز
general foreman	سرپرست کل (کارکنان)	jeneral forman	جنرال فورمن
احتمالاً واژه‌ای هندی است	روشن، موتور در حال کار، روشن کردن	čaloo	چالو
flash light	چراغ قوه	čeraq leyt	چراغ لیت
check	کنترل	ček	چک
checker	کنترل‌چی	čeker	چکیر
chit	بُن یا کوبن بیخ، فیش حقوق و دستمزد	četi/ čiti	چتی / چیتی
dodge ball	بازی وسطی	dažval/ dajval	داژوال / داج‌وال
die	حدیده، رزوه	dayes	دایس
rivet	میخ پرچ	rebet	ریت
elastic rubber	لاستیک برای ساخت کمان	reban	رین
rubber	کفش کتانی / ورزشی	reban rebani	رین / رینی
ration store	محل توزیع اذوقه	rešen xoone	رشین خونه
ring	آچار رنگ، واشر	reng	رنگ

اصیل انگلیسی	معنی کاربردی	تلفظ	واژه
body	اتاق عقب اتومبیل	badi/ bodi	بادی / بودی
bar	سیم جوشکاری	bari	باری
primus	پرموس صنعتی	borolom	بُرلوم
burner	برشکاری آهن (دستگاه)	bornal	بُرنال
back light	چراغ عقب اتومبیل	bæg leyt	بگ لیت
blink	سوسوی چراغ نوسان نور چراغ	blik blik	بلیک بلیک
branch	محدوده و قسمتی از کارخانه	benj	بنج
bend	خم کردن	bend	بند
boots	کفش کتانی	boot	بوت
bosh	نادان، بی‌خیال کم عقل	boš	بوش
to bosh	خطا رفتن، عوضی گرفتن	boš raftan	بوش رفتن
boiler	دودکش و گلخن کارخانه	beylar	بیلر
beam	تیرآهن	bim	بیم
plaster	اندودکاری با گل، گچ و سیمان	pelaster	پلاستر
plug	درپوش لوله	pelag/ pelak	پلاگ / پلاک
pliers	انبردست	pelayes	پلایس
potato	سیب‌زمینی	poteyte	پوتیته
pantaloons	شلوار	ponteron	پونترون
pipe shop	کارگاه لوله‌کشی	peyp šap	پیپ شاپ
pipe line	خط لوله	peyp leyn	پیپ لین
pipe fitter	لوله‌کش	pey fiter	پی فیتیر
pick up	وانت‌های باربر	pikap	پیکاپ
pilot	ناخدا	paylot	پایلوت
tank farm	محل استقرار مخازن نفت	tanki form	تانکی فرم
time keeper	وقت‌نگهدار	taim kiper	تایم کیپر

اصیل انگلیسی	معنی کاربردی	تلفظ	واژه
ford	کامیون‌های فورد	ford	فورد
?	سوت وقت ناهار یا شروع به کار	feydoos	فیدوس
contract	پیمان، قرارداد	qonterat	قُنترات
contractual	پیمانی، قراردادی	qonterati	قُنتراتی
contractor	پیمانکار	qonteratci	قُنتراتچی
collar	یقه پیراهن	kaler	کالر
concrete	بتون مقاوم و سخت شده	kankerit	کانکریت
cap	درپوش (لوله)	kap	کپ
captain	ناخدا	kaptan	کپتان
crane	جرثقیل	keren/ kerin	کِرین / کِرین
cap	پُر، درسته، بی‌روغن	kip/ kep	کیپ / کپ
keep	پُر پُر	kip-a-kip kip-ta-kip	کیپا کیپ / کیپ تا کیپ
cup	فنجان	koop	کوپ
guard	نگهبان	gard	گارد
gear oil	واسکازین	gerayel	گرایل
gas oil	نفت گاز، گازوئیل	gezayel	گزیل
gallon	گالن	gelan	گَلن
glob	لامپ	goloop	گُلُوپ
gas	گاز غیر مایع	ges	گِس
report	گزارش، خبرچینی	laport	لاپورت
laundry	رختشوخانه	landri	لاندری
line keeper	خط نگهدار (در فوتبال)	lankifer/ lankiper	لانکیفر / لانکیپر
number	شماره کارکنان و کارگران	lambar/ lamber	لَمبَر / لَمبِر
light	چراغ، روشنایی، چراغ	leyt	لیت
leak	چکه کردن	lik	لیک
manicure	لاک ناخن	manikoor	مانیکور
mess hall	سالن غذاخوری	mesal	مسال

اصیل انگلیسی	معنی کاربردی	تلفظ	واژه
ring	چرخ اتومبیل، چرخ	reng	رنگ
recovery	نقاهتگاه	rikaveri	ریکاوری
sister	خواهر	sister	سیستِر
nurse	پرستار	sister ners	سیستِر نرس
motorcycle	موتورسیکلت	seykel	سیکِل
senior staff	کارمند عالی‌رتبه، شرکت نفت	sinyor stap/ staf	سینیور استاپ / استاف
socket	بوشن، حلقه یا مفصل بین دو لوله	saket	ساکِت
set screw	پیچ خودکار کوچک	set eskoro	سِت اسکورو
certificate	گواهی کار	sertikeyt	سِرتیکیت
head shift	مستول نوپتکاری	sar şeft	سَر شِفَت
safety	ایمنی	sefti	سِفَتی
safety boots	کفش ایمنی	sefti boot	سِفَتی بوت
safety valve	شیر اطمینان	sefti valf	سِفَتی والف
bicycle	دوچرخه	sekel	سِکَل
signal	چراغ خطر اتومبیل	seken	سِکِن
second	شاگرد راننده، کمک راننده	seken	سِکِن
slack	شُل، هرز شده	selak	سِلَک
slow	آهسته، یواش	selo	سِلو
cement	سیمان، ملات، ماسه و سیمان	sement	سِمِنَت
center bolt	پیچ مرکزی، محور	senter bolt/ sender bolt	سِنتر بُلت / سِندر بُلت
side line	خط و راه مستقیم (با بارکنایی و منفی)	seyde leyn seyde leym	سِیدلین / سِیدلیم
short circuit	اتصال کوتاه برق	şart	شارت
shipping	کشتیرانی	şeping	شِپینگ
chauffeur	راننده	şoofar	شوفر
primus	اجاق نفت‌سوز، شعله پخش‌کن	fremes	فَرِمِس
flee	در رفتن، فرار کردن	feleng	فِلَنگ

اصیل تلفظ انگلیسی	معنی واژه کاربرد			اصیل تلفظ انگلیسی	معنی واژه کاربرد		
wire man	برفکار	vayer man	وایر من	mixer	مالات ساز، خراطه	mekser	میکسیر
welding	جوشکاری	weldeng	ولدینگ	man hole/ main hole	دریچه آدم رو در فاضلاب / مجرای فاضلاب	menhol	مینهل
welder	جوشکار	ve deng kar	ولدینگ کار	nut	مُهره	net	نت
winch	بالابر	venç	ونچ	nut and bolt	پیچ و مهره	net-o-bolt	نت و بُلِت
head guard	سرنگهبان	hed gard	هد گارد	valve	شیر فلکه، شیر اصلی	valf	والف
hook	قلاب جرثقیل	hook	هوک	valve house	پمپ‌خانه، محل شیر اصلی	valf hos	والف هوس
union	مفصل اتصال دو سر لوله	yoniyon	یونیون				

فهرست شماره ۲ اسامی اماکن و محله‌های بندر ماهشهر

اصیل انگلیسی	توصیف محل	تلفظ	نام محل	اصیل انگلیسی	توصیف محل	تلفظ	نام محل
tank farm	محل استقرار مخازن نفت در نزدیکی بندر صادراتی	tanki for	تانکی فر	Atlantic	خانه‌های کارمندی صنعت نفت / پتروشیمی	Atlantic	آتلانتیک
tunnel	محله‌ای شامل خانه‌های تونلی شکل	tooneli-ha/a	تونلی‌ها / آ	S.Q.	خانه‌های کارکنان مجرد شرکت نفت	es kiyo-a	اس کیو آ
J.	ردیفی از منازل کارکنان	ji-ha/a	جی‌ها / آ	F.	ردیفی از منازل	ef-ha/a	اف‌ها / آ
40 miles station	ایستگاه (۴۰ بیس میلی)	çel mili	چل میلی	M.	ردیفی از منازل بندر صادراتی نفت	em-ha/a	ام‌ها / آ
C.	ردیفی از منازل کارکنان	si-ha/a	سی‌ها / آ	oil exporting port called Band		band	بند
C. branch	منازل مسکونی شرکت نفت که ظاهراً اولین بار از طریق پیمانی احداث گردید.	siberenj-ha/a	سی پرنج‌ها / آ	bungalow	یک سری از منازل ویلائی کارکنان	bangele-ha	بَنگله‌ها
				20 miles station	ایستگاه پمپاژ در ۲۰ میلی آغاجری از سمت بندر ماهشهر	bis mili	بیس میلی
				P.	ردیفی از منازل کارکنان	pi-ha/a	پی‌ها / آ

اصیل تلفظ انگلیسی	توصیف نام محل			اصیل تلفظ انگلیسی	توصیف نام محل		
Yahya Khan camp	محل مسکونی جنب فرودگاه	kāmp-e-yahya-xan	کمپ یحیی خان	salvage	محل جمع آوری و انباشت مواد و ضایعات و زباله‌های کارگاهی	saṭvič	سلویچ
quarter	نام عمومی منازل مسکونی ناحیه	kovater	کواتر / کواتر آ	switch pump	ایستگاه انتقال و پمپاژ فاضلاب	sovič pomp	سویچ پمپ

فهرست شماره ۳ اسامی اماکن و محله‌های آبادان

اصیل تلفظ انگلیسی	توصیف نام محل			اصیل تلفظ انگلیسی	توصیف نام محل		
coffee shop	جایی که سابقاً کافی شاپ انگلیسی‌ها بوده و به مرور تبدیل به نام محله‌ای شد که کافی شاپ مزبور در آن واقع بوده است.	kofeyše	کفیشه	annex club	باشگاه کارمندان عالی رتبه شرکت نفت	aneks	اینکس
quarter	منازل کارگری شرکت نفت	kovater-a	کواتر آ	Abolhassan tank	نام فلکه‌ای در آبادان	tanki-e-abolhasan	تانکی ابوالحسن
Shapur ground	زمین خاکی محل بازی فوتبال نزدیک استادیوم آبادان	grand sapoori	گراند شاپوری	tanki do/	نام محله‌هایی	تانکی ۲ / tank 2/1	
lane No. 1 upto 15	محله‌ای شامل ۱۵ کوچه واقع در احمدآباد	leyn 1-ta-15	لین ۱ تا ۱۵	in آبادان	yek	تانکی ۱	
laundry area	محله‌ای کوچک نزدیک تاکلی ۲ آبادان	mahale-ye-landri	محله لاندری	tank farm	محل استقرار مخازن نفت	tanki for-ha/a	تانکی فرها / آ
night club	باشگاه شبانه مشهور در آبادان	nait klap	نایت کلاب	dairy farm	گاوداری واقع در جنب فرودگاه آبادان که لینیات شرکت نفت از آن تأمین می‌شد.	deyri farm	دیری فارم
				sick lane	نام محله سیک‌های مقیم آبادان	sik leyn	سیک لین
				Alfi square	نام فلکه‌ای برگرفته از نام صاحب فروشگاه مشهور به اسم آلفی که ظاهراً یهودی بوده است.	fāteke-ye-alfi	فلکه آلفی

□